

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Національна соціальна сервісна
служба України**

**Чернівецька обласна військова
адміністрація**

Чернівецька обласна рада

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Згідно зі статтею 101 Конституції України та Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі — Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На підставі статей 1, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» під час виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, представником Уповноваженого, працівниками Секретаріату Уповноваженого разом з представником громадськості виявлено порушення прав людини у діяльності Петричанського психоневрологічного будинку-інтернату (далі – заклад, інтернат, ПНІ).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№9658.2/23/53 від 31.10.2023
КЕП: Лубінець Д. В. 31.10.2023 17:10
5FBB77F7B650371D0400000E88D010044560300

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, а також погіршення умов перебування підопічних в інтернатних закладах.

Усупереч наведеним вимогам законодавства, під час планового відвідування інтернату, групою НПМ 13.09.2023 виявлено порушення прав людини та суттєві недоліки у діяльності закладу, що потребують вжиття невідкладних заходів реагування щодо усунення виявлених порушень та недоліків, причин та умов, що їм сприяють, притягнення винних осіб до відповідальності. Детальний опис виявлених порушень наведено у звіті (копія додається).

Так, у ході відвідування, отримано скарги від підопічних щодо неналежного поводження з ними, що проявляється у застосуванні молодшим медичним персоналом психологічного насильства (погрози про переселення на інший поверх за погану поведінку).

Встановлено, що при загостренні психічного стану, підопічних ізолюють до окремої кімнати (ізолятора) без дотримання вимог законодавства, передбачених Правилами застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затвердженими наказом МОЗ України від 24.03.2016 № 240. Зокрема ізоляція застосовується без відповідних рекомендацій лікаря та записів у медичній документації.

Під час відвідування на території інтернату виявлено 2 будівлі, які знаходяться в аварійному стані, а також недобудоване напівпідвальне приміщення, яке використовується як укриття. Будівлі, що знаходяться в аварійному стані, не огорожені та можуть нести загрозу життю та здоров'ю підопічних, а стан наявного укриття потребує додаткових ресурсів для покращення санітарного стану та переоблаштування з метою забезпечення доступності для підопічних, що належать до маломобільних груп населення.

Окремі підопічні під час конфіденційного спілкування з групою НПМ скаржились на погіршення стану здоров'я, а саме: на високий тиск, утворення ран на шкірному покриві, біль у нирках, на недостатнє реагування адміністрації та персоналу щодо проведення необхідного оперативного втручання. Під час вивчення медичної документації встановлено, що профілактичний огляд внутрішньо переміщених осіб за попереднім місцем проживання не проводився, а у Петричанському ПНІ запланований лише на жовтень 2023 року.

Виявлено порушення пункту 13 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 № 957 (далі – Типове положення), яким визначено, що адміністрація інтернату з метою виконання індивідуальної програми реабілітації осіб з інвалідністю, складає індивідуальні плани реабілітації за формою, затвердженою Міністерством соціальної політики України. У закладі відсутній наказ про створення реабілітаційної комісії, не затверджений її персональний склад, відсутній план роботи комісії. Під час ознайомлення з особовими справами підопічних встановлено формальний підхід до складання індивідуального плану реабілітації підопічних, оскільки наявні індивідуальні плани протерміновані, відсутня інформація про їх виконання.

Вивченням матеріалів особових справ підопічних інтернату встановлено, що у супереч статті 24 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» вони не містять укладених (підписаних) договорів (декларацій) з лікарями, які надають первинну медичну допомогу. Відсутність укладених декларацій є порушенням права на своєчасне отримання медичної допомоги та може спричинити погіршення стану здоров'я підопічних.

Окрім того, під час спілкування з адміністрацією закладу та інструктором з трудової терапії встановлено, що культурно-дозвілєва діяльність організовується виключно у разі надходження пропозицій зі сторони підопічних. Зазначене свідчить про порушення статті 23 Конституції України, якою передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості, а також пункту 7 Типового положення, оскільки закладом не забезпечується денна зайнятість підопічних (заняття творчістю, дозвілля, навчання, добровільна праця тощо) з урахуванням їх стану здоров'я та бажання.

Окрім того, виявлено невідповідність графіку проведення трудової терапії та визначених правилами внутрішнього розпорядку будинку інтернату робочого часу інструктора з трудової терапії, що може свідчити про здійснення зазначеної діяльності підопічних без відповідного нагляду та у супереч вимогам законодавства. Зокрема, відповідно до правил внутрішнього розпорядку час для організації трудової терапії визначений з 11:00-13:00 та з 16.00-18.00, а робочий час інструктора з трудової терапії визначений з 9:00 до 16:00.

Згідно з пунктом 6 Типового положення підопічні відповідно до встановлених норм забезпечуються раціональним не менше ніж чотириразовим харчуванням, у тому числі дієтичним, з урахуванням віку та стану здоров'я у межах натуральних норм харчування (проміжки між прийманням їжі не повинні перевищувати чотирьох годин, останнє приймання їжі здійснюється за дві години до сну). Під час відвідування їдальні та харчоблоку встановлено ряд порушень щодо організації харчування: відсутній графік організації харчування підопічних, які харчуються у три зміни, оскільки посадкових місць у їдальні 80; щоденне меню на 13.09.2023 не погоджене директором та не підписане медичною сестрою; щоденне меню не відповідає перспективному, яке сформоване на два тижні без погодження з Держпродроживслужбою, відсутнє сезонне меню; меню-вимога на видачу продуктів харчування не затверджена директором; у їдальні відсутні мило, сушарки чи паперові рушники; відсутній наказ про склад бракеражної комісії в установі; на харчоблоці виявлено тарганів; виявлено протерміновані продукти, які були в меню на 13.09.2023; виявлено порушення товарного сусідства продуктів, які зберігаються у морозильній камері.

При ознайомленні з медичними картками підопічних встановлено, що окремим з них, лікарем призначено дієтичне харчування. Зустрічною звіркою наявності такої інформації на харчоблоці встановлено відсутність будь-якої взаємодії і обміну інформацією щодо підопічних, яким рекомендовано дієтичне харчування. Така інформація до працівників їдальні не доводиться, докази цього у матеріалах справ відсутні, що свідчить про неналежну організацію харчування підопічних, які потребують окремого дієтичного меню.

Встановлено недотримання норми площі на одну особу у деяких житлових кімнатах, що є порушенням пункту 6.1.2.2 ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення», яким передбачено, що площі житлових кімнат на одне та два місця повинні визначатися з розрахунку не менше 8 кв. м на одне місце, але не менше 10 кв. м – в одномісних кімнатах.

Усупереч наказу Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 «Про затвердження Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення» (далі – Мінімальні норми) житловий корпус інтернату недостатньо облаштовано твердим інвентарем, зокрема, в окремих кімнатах відсутні столи, стільці, приліжкові тумби та індивідуальний посуд для пиття.

В інтернаті неналежно організовано питтєвий режим. Не всі ліжкові хворі мають безперешкодний доступ до води. При цьому, враховуючи відсутність у кімнатах кнопки виклику персоналу, доступ до питної води особливо ускладнений у нічний час. Окрім того, у житлових кімнатах немає графінів та стаканів для питної води, що порушує вимоги розділу VI Мінімальних норм. Питна вода в кулері, розміщеному у коридорі, має неприродний, зеленуватий колір, що свідчить про можливу непридатність її для споживання або відсутність заходів санітарної очистки ємності для води.

Під час відвідування встановлено, що 7 підопічних, яким встановлено статус внутрішньо переміщених осіб, не отримують соціальні виплати з травня 2023 року.

Окрім того в інтернаті відсутня співпраця з місцевим центром надання безоплатної вторинної правової допомоги, що порушує права підопічних, гарантовані статтею 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», відповідно до якої особи, щодо яких суд розглядає справу про поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, мають право на здійснення представництва інтересів осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами, а також на складення документів процесуального характеру.

У житловому корпусі відсутні інформаційні стенди з викладеною у доступній формі інформацією про права підопічних. Також потребує оновлення інформація про контактні телефони Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, центру безоплатної вторинної правової допомоги, на які підопічні можуть звертатись для захисту своїх прав.

Встановлено, що деякі особові справи підопічних не містять підтверджуючих документів, зокрема копій рішень суду про визначення стану дієздатності особи, а також інформації про призначення опікуна. Опис документів, що містяться в особових справах підопічних, не відповідає вимогам пунктів 62 і 64 Типового положення, якими визначено, що формування та ведення особових справ підопічних здійснюється з дати їх влаштування до інтернату з дотриманням положень Закону України «Про захист персональних даних».

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до підпункту 5 пункту 4 Положення про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

від 26.08.2020 № 783, пунктів 1, 2 Порядку здійснення державного контролю/моніторингу за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та за дотриманням прав дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.10.2021 № 1035, Національна соціальна сервісна служба України здійснює контроль за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг, проводить моніторинг та оцінювання якості надання соціальних послуг, а також моніторинг дотримання надавачами соціальних послуг вимог законодавства під час надання соціальних послуг;

відповідно до пункту 10 частини першої статті 13, пункту 9 частини першої статті 16, статті 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а також частини третьої статті 13 Закону України «Про соціальні послуги» до відання обласних державних адміністрацій належить вирішення питань охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на відповідній території, реалізація державної політики та здійснення заходів для забезпечення соціального захисту осіб, а також здійснення контролю за додержанням вимог законодавства;

відповідно до статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військові адміністрації на відповідній території здійснюють повноваження, зокрема із: управління закладами освіти, установами освіти, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, надавачами соціальних послуг, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання; організації їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організації надання ними послуг, у тому числі соціальних;

відповідно до пункту 20 частини 1 статті стаття 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» виключно на пленарних засіданнях обласної ради вирішуються питання щодо управління об'єктами спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, що перебувають в управлінні обласних рад,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Національній соціальній сервісній службі України вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг Петричанським психоневрологічним будинком-інтернатом.

2. Чернівецькій обласній військовій адміністрації:

2.1. Вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Петричанського психоневрологічного будинку-інтернату.

2.2. Розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою усунення недоліків, викладених у звіті;

2.3. Розглянути можливість внесення змін до штатного розпису інтернату з метою додаткового забезпечення закладу молодшим медичним персоналом та взяти на контроль питання заповнення вакантної посади лікаря-психіатра.

2.4. Вжити вичерпних заходів щодо поновлення соціальної допомоги для підопічних, яким встановлено статус внутрішньо переміщених осіб.

3. Чернівецькій обласній раді врегулювати питання щодо функціонування аварійних споруд та незавершеного будівництва, стан яких несе загрозу для життя і здоров'я підопічних.

4. Вжити заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності у спосіб, передбачений чинним законодавством.

5. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188⁴⁰ Кодексу України про адміністративні правопорушення, невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт про результати відвідування Петричанського психоневрологічного будинку-інтернату на 20 арк. у 1 прим.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

